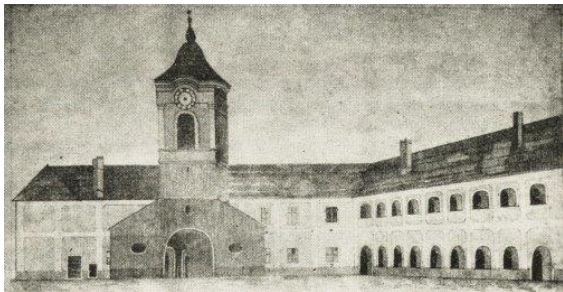

Fegyelmi botrány az iskolákban

Több erdélyi és észak-magyarországi iskola diákja szólalt fel az elmúlt időben a saját igazgatóra. Már-már visszatartó, hogy minden nebuló azt hiszi, ő fogja megváltani a világot, ha szembeáll az oktatóival. Következzék most felsorolása azon eseteknek, amelyek e felettébb különös helyzetekhez vezettek.

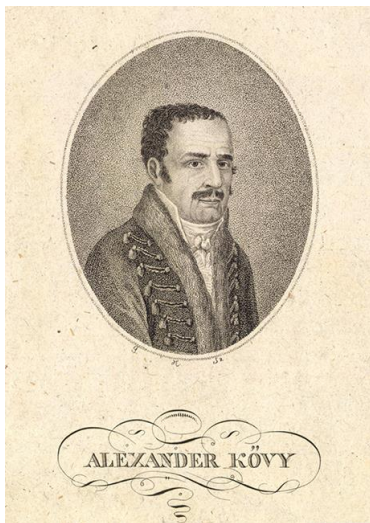
Az első eset, amely kétségkívül a folyamat elindítója volt, szeptember havában történt, Sárospatakon. Egy, magát kiemelkedő képességű diáknak tituláló jogászhallgató lépett fel az is-

Sárospataki Református Kollégium

kola igazgatója ellen, amiért a professzor nem akart igazságot szolgáltatni a szegényebb és az anyagilag módosabb diákok körében. A tanuló, név szerint Kossuth Lajos, idén, az 1819-es tanév első felében került az iskolába, Kövy Sándor professzor úrnál tanul, de máris gondok vannak vele.

A történet ott kezdődött, hogy egynéhány kisebb diák arra gondolt, milyen jó multság lenne, ha az iskola folyosóit díszítő képeket, festményeket, szobrokat és más kiállított tárgyakat összefestnék, áthelyeznék, vagy megrongálnák. Így került II. Ferenc császár neve alá a „Mária Terézia” felirat, I. Rákóczi György, egykori erdélyi fejedelem szobrának babérkoszorúja lett, míg e fejk

jogos tulajdonosának lefaragtak az orrából. Ez a tett már alaptól súlyos következményeket vont maga után, az egésznek azonban ez csak az elindítója. A tettesek hamar kézre kerültek, az eszmei kigondolók és a cselekedet végrehajtók egyaránt. A megátalkodottak nem is tagadták tettüket, mintha még büszkéek is lettek volna bátorságukra. Az igazgató meglátása az volt, hogy a rongálást okozó diákoknak kell kifizetniük a kárt. Szintén ő döntött úgy, hogy a kevésbé vétkes diákoknak ne kelljen ugyanannyit fizetniük. Így lett külön választva az a 3-4 módosabb családból való vétkes diák, akik mentesültek a pénzbírság alól, míg a többi-

eknek, akik nehezebb sorsúak voltak, fizetniük kellett a teljes összeget. És most jön a hab a tortán.

Itt lép színre az a bizonyos Kossuth Lajos, aki megkérdőjelezte az igazgató döntését. Minden tiszteletet és méltóságot megtagadva állt igazgatója elé, majd tömören kijelentette, hogy „Nem!”. Majd véleményét érvekkel, szidalmazó hangnemben fogalmazta meg, mintha neki senki nem parancsolhatna. A többórás beszélgetés után az igazgató végül úgy döntött, hogy minden diáknak egyenlő kártérítési pénzt kell majd fizetnie. Ebben nem az a legfájdalmasabb, hogy az iskola-vezető határozata ellen érvelt, és más büntetési módra bírta őt egy újonc, hanem az, hogy Kossuth az incidens után köszönetet is kapott, több tanár elismerését vívta ki. Professzora, Kövy tanár úr, megjegyezte: „Kossuth, maga egyszer egy egész népre is akkora hatást fog gyakorolni, mint most az igazgatóra. Magából nagy országháborító lesz!”

Ezen történet hallatán, több iskola is fellázadt az igazgatótanácsa ellen. A Marosvásárhelyi Református Kollégium diákjai is érdekes módon álltak ki magukért, amikor az iskola napi ellátásáról esett szó. A tanulók elmondása szerint senki nem vette őket figyelembe, miután többször is

Bolyai Farkas

Marosvásárhelyi Református Kollégium

szóltak, hogy ebédre félig romlott ételt kapnak. A bentlakók úgy fogtak össze, hogy egy előre megbeszélt időpontban meggyújtott szalmát lógattak ki a bentlakás ablakain. Mivel a kollégium a város egyik legmagasabb pontján fekszik, az égő szalma azt a hatást keltette, hogy az iskola épülete is lángra kapott. Elképzelhető, mekkora kétségbeesést okozott a lakosság körében! Ezzel a fajta figyelemfelkeltéssel a diákok végre elérték, hogy a kollégium vezetője meghallgassa őket, és orvosolja a gondokat. Bolyai Farkas, a kollégium matematika-, fizika- és kémiaprofesszora, később a diákok mellett érvelve megjegyezte, hogy valóban elkeserítő a kollégisták ellátása.

Ugyanide kapcsolódik Nagyenyed városának esete. Köztudott tény, hogy a református kollégium minden évben megszervezi a megemlékezést a II. Rákóczi Ferenc vezette kuruc szabadságharc nagyenyedi hős diákjai tiszteletére. Az egésznapos rendezvény záróeseménye a diákok

Nagyenyedi Református Kollégium

bálja. Ilyenkor az ifjak nem csak jól mulathatnak, hanem a kifizetett belépők árát is jótékony célra fordítják. Példának okáért, a tavaly a szegényebb sorsú társaiknak vettek új irkákat, pennákat, tintát. Ez a fajta multság fontos hagyomány a kollégisták körében. Már hetekkel az esemény előtt készülnek rá. Az igazgatóság ezévbén viszont magyarázat nélkül úgy döntött, hogy ezt a szórakozási lehetőséget megvonja a kollégium diákjaitól.

Mondanunk sem kell, hogy a hír óriási port kavart. A diákság nemtetszése kimutatásaképp először az igazgatótanácshoz fordult magyarázatért és a bál engedélyezése miatt. Szavaik nem találtak megértésre, ezért más módszert kellett alkalmazniuk: aláírásokat gyűjtöttek azok körében, akik egyetértettek velük, és kivonultak a város főterére hangot adni kérésüknek. Egyszercsak a tüntető diáksereg soraiban megjelent egyik tanárunk, Köteles Sámuel professzor úr, aki első perctől támogatta a felháborodott gyerekeket. Ez nem is meglepő, hiszen Köteles Sámuel úr, akit 1818-ban neveztek ki a filozófia és az államismeret tanárává a Nagyenyedi Kollégiumba, a kezdetektől fogva megszerettette magát tanítványaival – már csak azért is, mert egykoron ő is a kollégium diákja volt. Éppen ezért pontosan tudta, hogy milyen érzések keverednek az ifjakban. A tiltakozó megmozdulás két napon át szünet nélkül tartott, a diákok a tanórákon sem jelentek meg. Ezalatt az idő alatt egyre több támogatót szereztek, öreg diákokat, a város polgárait, de kívülállókat is. Miután a kollégium vezetői látták, hogy nincs amit tenniük azon kívül, hogy mégis engedélyezik a bált, kihirdettek

Köteles Sámuel

támogatót szereztek, öreg diákokat, a város polgárait, de kívülállókat is. Miután a kollégium vezetői látták, hogy nincs amit tenniük azon kívül, hogy mégis engedélyezik a bált, kihirdettek

egy új időpontot a megemlékezésre, hogy a tanulóknak legyen idejük megszervezni, majd véglegesíteni a szükséges előkészületeket.

Az ember ennyi elrettentő példa után elvárná, hogy legalább Erdély központjának, a nagymúltú Kolozsvárnak tanodáiban minden az előírásoknak megfelelően működjék. Szomorúságra ad okot viszont az, hogy a diákok itt is kendőzetlenül felszínre hozták sérelmeiket. Ez nem csoda, hisz Magyarország híres tanintézményeinek vezetői, tanárai és néhány diák is állandó levelezést folytat társaival.

Kolozsvári Unitárius Kollégium

A Kolozsvári Unitárius Kollégiumban egyik napról a másikra meghosszabbították egy órával a tanulási szilenciumot, azzal az indokkal, hogy így is túl sok szabadideje van a tanulóknak, el-lustulnak és hiábavaló lesz az oktatók igyekezete. Ezzel önmagában nem is lenne gond, viszont az nyílt titok lett a diákság körében, hogy a piaristák kötelező tanulási ideje nem változott, pedig

nekik vallásból sokkal több tanulnivalójuk van. Az itt felszólaló diák, a nagyajtai születésű Kovács István, már két éve az iskola tanulója, éppen ezért hitte azt, hogy társai nevében is kinyilváníthatja elégedetlenségét. Az ifjú olyan érveket hozott fel a szilencium időtartamának visszaállítása érdekében, mint például: az unitárius vallás sokkal könnyebben értelmezhető és nincs is annyi szentjük a híveknek, tehát egyértelmű, hogy szükségtelen több időt pazarolni rá.

Sajnálatos módon ennek a diáknak a szavai is meg tudták győzni az igazgatóságot. Az enyedi esethez hasonlóan, a gyerekek itt is segítséget kaptak nagytudású történész-tanáruktól, Füzi János úr személyében. A végsőkig kitartott Kovács István mellett, nem hagyta cserben, ép érvekkel támasztotta alá a fiú szavait. Újból „győzelmet aratott” a diákság!

Fájdalmas és elkésérítő, hogy idáig fajul a világ! Lassan a diákok fogják átvenni a hatalmat, abban a tudatban, hogy övék a jövő, mert egy neves iskola falai között tanulhatnak. Nem mehetünk el szótlánul amellet a tény mellett sem, hogy az iskolai zavargások mindegyike protestáns felekezetű intézményekben történt. Vajon ez összefüggésbe hozható-e bármivel, vagy csupán egyszerű véletlenek játéka lenne?

Bibliográfia

Barta Gábor, e. a.: *Erdély rövid története*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989

Makkai László, Szász Zoltán szerk.: *Erdély története*, Második kötet, 1606-tól 1830-ig, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986

Sebestyén Mihály szerk.: *Időtár I., Marosvásárhely történeti kronológiája a kezdetektől 1848-ig*, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2009

Egyed Ákos, Hermann Gusztáv Mihály, Oborni Teréz szerk.: *Székelyföld története*, II. kötet, 1562–1867, MTA BTK–EME–HRM, Székelyudvarhely, 2016

<https://mek.oszk.hu/02800/02808/html/>

[https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%BCzi_J%C3%A1nos_\(lelk%C3%A9sz\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%BCzi_J%C3%A1nos_(lelk%C3%A9sz))

https://mult-kor.hu/20090525_kovacs_istvan_nagyajtai?print=1

Képek forrása

<http://virtualis.sk-szeged.hu/kiallitas/kollegium/sarospatak.html>

https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6vy_S%C3%A1ndor

<https://cultura.hu/kultura/bolyai-farkas-a-matematikus/>

<https://marosvasarhelyi-kepeslapok.blogspot.com/2010/12/ev-reformatus-fogymnazium.html#.X9ugX1Uzbc>

<http://www.kozpont.ro/epitett-oroksegunk/erdely-egyik-legfontosabb-es-leggazdagabb-felsooktatasi-intezmenye/>

https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6teles_S%C3%A1muel

https://hu.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1nos_Zsigmond_Unit%C3%A1rius_Koll%C3%A9gium